

Цветана Георгиева ЗА «БЛОКОВОТО ПИСАНЕ»

(по литературнокритически материал
върху романите на Димитър Димов)

Преди да премина към темата, ще спомена студията „Съветската хегемония на формата: всичко беше завинаги, докато не свърши“ на Алексей Юрчак от Калифорнийския университет в Бъркли, която разглежда проблема за езика на идеологиите в контекста на съветската система. В нея авторът споделя, че академичното и журналистическото постсоциалистическо писане за социализма се основават на допускането, че социализмът е бил „лош“, „неморален“ и „наложен“. Според него „Съветският режим“ се описва с частни двойки като «партия и народ», «репресия и свобода», «потисничество и съпротива», «истина и лицемерие», «официална икономика и втора икономика», «официална култура и скрита култура (култура на чекмеджето)», «тоталитарен език и език на обществото», «публичен „аз“ и личен „аз“». Бинарният модел се представя въз основа на теориите за „политическата диглосия“ и раздвоената субективност на *homo sovieticus*. Предполага се, че съветският режим е изисквал от обикновения човек конформизъм (каквато например е концепцията на Вацлав Хавел за „живота в лъжа“).

Всъщност обаче, според А. Юрчак, копирането на идеологически текстови форми не е плод на компромис или симулация, а по-скоро то е вид „хетеронимна промяна“ (несъответствие между формата и смисъла), която е позволила на много хора да се придържат към комунистическите идеали и да виждат себе си като добри социалистически граждани.

През 50-те години в СССР (и аналогично у нас) под влиянието на съветската идеологическа система (с намесата на Сталин по въпросите на езика) политическият език попада под стриктен и унифициран партиен контрол. От това са произлез-